

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 16 พฤษภาคม 2540

Bre – X กับแหล่งแร่ทองคำในบรูซัง

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ในที่สุด *Bre-X Minerals Ltd.* ร้องต่อศาลขอเป็นบริษัทล้มละลายเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2540 ก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน Toronto Stock Exchange ถอดหุ้นของ Bre-X ออกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งนั้น หุ้นของ Bre-X ซึ่งเคยทะยานขึ้นสู่ระดับ 280 ดอลลาร์แคนาดาร่วงหล่นลงเหลือ 6 เซนต์แคนาดา หลังจากกรณีการฉ้อโกงโลกเกี่ยวกับปริมาณทองคำในบรูซังถูกเปิดโปง

Bre-X เป็นบริษัทแร่เล็กๆจดทะเบียนใน Calgary มณฑลอัลเบอร์ตา (Alberta) ประเทศแคนาดา ผู้ก่อตั้งบริษัทนี้ คือ เดวิด วอลช์ (David Walsh) มีภูมิหลังเป็นพนักงานบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ต่อมาหันมาประกอบธุรกิจน้ำมันและแก๊สในปี 2523 ด้วยการตั้งบริษัทชื่อ *Bresea Resources Ltd.* แต่ธุรกิจล้มเหลว ครั้นในปี 2532 จึงก่อตั้ง Bre-X Minerals Ltd. เพื่อประกอบธุรกิจเหมืองแร่ แต่ธุรกิจล้มเหลวตามเคย จนเกือบหมดเนื้อหมดตัว

ในปี 2536 เดวิด วอลช์ระดมเงินทุนจากมิตรสหายได้ประมาณ 200,000 ดอลลาร์แคนาดา แล้วเดินทางสู่อินโดนีเซีย โดยเลือกเมืองบรูซัง (Busang) ในเกาะบอร์เนียวเป็นฐานที่มั่น เพียงชั่วเวลาสองปีต่อมา Bre-X ก็ประกาศในเดือนตุลาคม 2538 ว่า ค้นพบแหล่งแร่ทองคำจำนวนมหาศาลในบรูซัง โดยประมาณว่ามีมากกว่า 30 ล้านออนซ์ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2539 กระทรวงเหมืองแร่และพลังงานแห่งอินโดนีเซียยืนยันคำประกาศของ Bre-X ยังผลให้ Bre-X กลายเป็นบริษัทเนื้อหอมที่นักลงทุนพากันมาตอม

แต่ Bre-X มิได้พอใจกับตัวเลขประมาณการ 30 ล้านออนซ์ โดยมีการเขียนตัวเลขประมาณการตามกาลเวลา ในเดือนกรกฎาคม 2539 Bre-X ประกาศว่า แหล่งแร่ทองคำในบรูซังมีปริมาณถึง 46.92 ล้านออนซ์ ครั้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ตัวเลขประมาณการนี้เขียนขึ้นเป็น 70.95 ล้านออนซ์ ตลอดเวลาที่ Bre-X เขียนตัวเลขประมาณการนี้ ไม่มีหน่วยงานอิสระและเป็นกลางประเมินตัวเลขประมาณการของ Bre-X แม้แต่กระทรวงเหมืองแร่และพลังงานแห่งอินโดนีเซียก็มิได้สนใจตรวจสอบอย่างจริงจัง

การ 'ค้นพบ' แหล่งแร่ทองคำของ Bre-X โดยที่มีคำรับรองจากรัฐบาลอินโดนีเซีย ทำให้มูลค่าตลาดของบริษัทที่เกือบล้มละลายอย่าง Bre-X เพิ่มขึ้นทันตาเห็น เมื่อหุ้นของ Bre-X จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โตรอนโต และเริ่มซื้อขายเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2539 ราคาหุ้นถีบตัวจากหุ้นละ 5 ดอลลาร์ เป็นหุ้นละ 192.50 ดอลลาร์คานาดาภายในไม่กี่นาที จนทำยที่สุดถีบตัวสู่ระดับ 280 ดอลลาร์คานาดาเมื่อสิ้นปี 2539 แม้ในภายหลังเมื่อมีการแตกหุ้นในอัตรา 10 ต่อ 1 ราคาหุ้นก็ยังอยู่ในระดับ 28 ดอลลาร์คานาดา

ปริมาณแหล่งแร่ทองคำอันมหึมาตามประกาศของ Bre-X และตามการรับรองของรัฐบาลอินโดนีเซีย ทำให้นักลงทุนและบรรดาบริษัทเหมืองแร่ต่างๆทั่วโลกสนใจที่จะร่วมลงทุนในการพัฒนาแหล่งแร่บู่ซึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะบอร์เนียว ในประเทศที่มีการใช้อิทธิพลทางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางดังเช่นอินโดนีเซีย หนทางในการเข้าร่วมทุนกับ Bre-X มิได้มีแต่การเจรจากับ Bre-X โดยตรงเท่านั้น หากยังสามารถอาศัยแรงกดดันทางการเมืองอีกด้วย

ในปลายปี 2539 นายยูซุฟ เมอร์รุค (Jusuf Merukh) นักธุรกิจชาวอินโดนีเซีย เรียกร้องสิทธิการถือหุ้น 40% ใน Bre-X ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจว่า นายเมอร์รุคเป็นนายทุนนายหน้า ที่ช่วยให้ Bre-X ได้สัมปทานการสำรวจแร่ที่บู่ซึ่ง เมื่อ Bre-X ไม่แยแสข้อเรียกร้องของนายเมอร์รุค นายเมอร์รุคยื่นฟ้องต่อศาลคานาดาเรียกร้องค่าเสียหาย 2,000 ล้านดอลลาร์คานาดาในเดือนมกราคม 2540

ในปลายปี 2539 รัฐบาลอินโดนีเซียพยายามกดดันให้ Barrick Gold Corp ถือหุ้น 75% ใน Bre-X แรงกดดันทางการเมืองที่สำคัญมาจากครอบครัวประธานาธิบดีซูฮาร์โต โดยที่มีการแก่งแย่งผลประโยชน์ในหมู่ลูกๆของท่านผู้นำ Barrick Gold Corp วิ่งเต้นผ่านลูกสาวคนโตของประธานาธิบดีซูฮาร์โต คือ สิติ ฮาร์ดียันติ รุกมานะ (Siti Hardiyanti Rukmana) ซึ่งมีชื่อเล่นว่า 'ตุตุ' (Tutu) ตุตุมีเครือข่ายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในอินโดนีเซียอย่างกว้างขวาง โดยได้สัมปทานการผลิตบริการสาธารณูปโภคจำนวนมาก และเข้าไปลงทุนในฟิลิปปินส์ด้วย แต่ Barrick Gold Corp มีคู่แข่งสำคัญ คือ Place Dome Inc. บริษัทเหมืองแร่คานาดา ซึ่งวิ่งเต้นผ่านสิกิต ฮาร์โจยูดันโต (Sigit Harjoyudanto) ลูกชายคนโตของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ในการนี้ Place Dome Inc. จ่ายเงินให้แก่สิกิตเดือนละ 1 ล้านดอลลาร์คานาดา เป็นเวลา 40 เดือน ในฐานะที่ปรึกษาการเมือง นอกจากนี้ Place Dome Inc. ยังยื่นข้อเสนอควบกิจการ (merger) กับ Bre-X อีกด้วย

ความขัดแย้งในหมู่ลูกๆของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ทำให้นายโมฮัมหมัด ฮาซัน (Mohammad Hasan) มิตรสนิของประธานาธิบดีต้องเข้ามาไกล่เกลี่ย โดยทำยที่สุดสามารถ

ตกลงโครงสร้างการถือหุ้นได้ดังนี้ Bre-X 45% Freeport McMoRan 15% รัฐบาลอินโดนีเซีย 10% และ Nusamba Group 30% โดยที่ Nusamba Group เป็นกลุ่มผลประโยชน์ของครอบครัวซูฮาร์โต

Freeport McMoRan Gold and Copper Inc. เป็นบริษัทเหมืองแร่ยักษ์ใหญ่แห่งสหรัฐอเมริกา จดทะเบียนในเมืองนิวยอร์ก การดึง Freeport McMoRan มาร่วมลงทุนนับเป็นจุดเริ่มต้นของจุดจบของ Bre - X

ในเดือนมีนาคม 2540 Freeport McMoRan ตรวจสอบตัวอย่างแร่ในบูซังแล้วพบว่า บูซังมิได้มีแร่ทองคำมากดังที่ Bre-X ประมาณการ ในทันทีที่ข่าวนี้รั่วออกไป หุ้นของ Bre - X ในโตรอนโตก็ราคาตก จนตลาดหลักทรัพย์โตรอนโตต้องประกาศหยุดซื้อขายหุ้น Bre-X

Bre-X แก้เกมด้วยการว่าจ้าง *Strathcona Mineral Services Ltd.* ทบทวนปริมาณแร่ทองคำที่บูซัง ตลาดหลักทรัพย์โตรอนโตปล่อยให้มีการซื้อขายหุ้น Bre-X ต่อไป ผลปรากฏว่า ราคาหุ้นของ Bre-X ตกต่ำลงถึง 80% เดวิด วอลซ์ ผู้อำนวยการ Bre-X ออกมายืนยันประมาณการเดิม ในระหว่างนี้ ผู้บริหาร Bre-X ได้ทยอยขายหุ้น โดยอาศัยข้อมูลภายใน (inside information) เพราะล่วงรู้ก่อนผู้อื่นว่า ราคาหุ้น Bre-X กำลังจะตก คณะกรรมการหลักทรัพย์แห่งมลฑลออนตาริโอ (Ontario Securities Commission) สั่งสอบสวนการซื้อขายหุ้นของผู้บริหาร Bre-X ในช่วงต้นเดือนเมษายน 2540

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2540 *Strathcona Mineral Services Ltd.* รายงานผลการตรวจสอบต่อ Bre-X ว่า แห่งแร่บูซังมิได้มีสินแร่ทองคำมากพอที่จะประกอบการในเชิงพาณิชย์ ในประการสำคัญ มีการ 'ย้อมแมว' ตัวอย่างสินแร่ที่ขุดขึ้นมาทดสอบ ด้วยการนำสินแร่ทองคำจากแหล่งอื่นเข้าไปผสม นับเป็นรายการ 'ย้อมแมว' ครั้งใหญ่ ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์การเหมืองแร่ของโลก

ในทันทีที่รายงาน *Strathcona* ปรากฏสู่สาธารณชน ราคาหุ้นของ Bre-X ในตลาดหลักทรัพย์โตรอนโตก็ร่วงอย่างไม่มีหยุด Freeport McMoRan ประกาศถอนตัวจากการร่วมทุน บรรดาผู้ถือหุ้น Bre-X รวมตัวกันเพื่อฟ้องผู้บริหาร Bre-X ในข้อหาฉ้อโกง ดำรวจคานาดา กำลังพิจารณา 'อาชญากรรม' ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ และจบลงด้วย Bre-X ยื่นคำร้องต่อศาลขอล้มละลาย

กรณี Bre-X มีผลกระทบเทือนต่อราคาหุ้นของธุรกิจเหมืองแร่อื่นๆด้วย เพราะนักเล่นหุ้นเริ่มไม่แน่ใจว่า จะมีการ 'ย้อมแมว' ในทำนองเดียวกันหรือไม่ แต่กรณีดังกล่าวนี้ก็ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียเสียหายและเสียหายอย่างมาก เพราะรัฐบาลอินโดนีเซียเป็นผู้ออกมารับรองประมาณการของ Bre-X อันเป็นเหตุให้การต้มตุ๋นครั้งใหญ่นี้เป็นไปได้